

•

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Korte keten onderzoek Wageningen Economic Research	TELEFOONNUMMER	+31618908848
		E-MAILADRES	margriet.van.vianen@provincie- utrecht.nl
DATUM	13-09-2022	DOMEIN/OPGAVE	LLO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1948010183-2135	TEAM	NEL
VAN	Margriet van Vianen	PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
NUMMER PS	PS2022RGW		
BIJLAGE	Rapport Omvang vraag en aanbod lokale producten in de provincie Utrecht		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

De Utrechtse Voedselagenda 2021-2023 is een stimuleringsagenda die is vastgesteld in de PS-vergadering van 14 april 2021. Met de Voedselagenda richt de provincie zich op het versterken van korte, regionale voedselketens en het bevorderen van de consumptie van gezond en duurzaam voedsel. De provincie werkt met de Voedselagenda onder andere aan het ontwikkelen van kennis en ervaring om deze te delen met organisaties en initiatieven die actief zijn op de thema's lokaal, gezond en duurzaam voedsel. Wageningen Economic Research heeft in opdracht van de provincie voor de Voedselagenda onderzoek uitgevoerd naar het huidige aanbod, typering van de verschillende afzetkanalen en de huidige vraag naar lokale producten in de provincie Utrecht. Het onderzoek heeft geleid tot een schatting van percentage van lokaal voedsel dat geconsumeerd wordt binnen de provincie. Het onderzoek vormt een basis om te kunnen monitoren wat de voortgang en verschuivingen zijn wat betreft het versterken van korte, regionale voedselketens in de provincie.

Inleiding:• **Aanleiding**

De Utrechtse Voedselagenda 2021-2023 is een stimuleringsagenda die is vastgesteld in de vergadering van Provinciale Staten van 14 april 2021. De agenda is destijds vastgesteld met kennisneming van het Uitvoeringsprogramma 2021. Het ontwikkelen van de Voedselagenda is afgesproken in het coalitieakkoord 2019-2023 'Nieuwe Energie voor Utrecht'. Hierin is opgenomen: 'We stellen een provinciale voedselagenda op. Wij zien een provinciale voedselagenda als een stimuleringsagenda waarin kennisinstellingen, horeca, retail, agrariërs en burgers samenwerken voor kortere ketens en lokale afzet van voedsel.'

De Voedselagenda is een nieuwe stimuleringsagenda waar meerdere provinciale thema's bij elkaar komen en richt zich op het versterken van de korte keten en stimuleren van gezonde en duurzame consumptie. De provincie werkt met de Voedselagenda aan het ontwikkelen van kennis en ervaring, het delen van kennis in netwerken, het faciliteren van projecten en het uitzoeken van wat goed gaat of nog onderzocht moet worden. Vanuit de Voedselagenda was meer inzicht gewenst in het percentage van lokaal voedsel dat geconsumeerd wordt binnen de

provincie en wat de verschillende afzetkanalen typeert. In de Samenwerkingsagenda Landbouw wordt onder het thema verbinding stad-land gesproken over het wenkend perspectief dat in 2030 10% van de consumptie regionaal geproduceerd is. Hier wordt gerefereerd naar het onderzoek van stichting RUAF foundation dat in 2018 is uitgevoerd naar het voedselsysteem van stad Utrecht en negen omringende gemeentes (U10 regio, 2018). Uit dit onderzoek kwam naar voren dat 5% van het voedsel dat geconsumeerd wordt afkomstig is van lokale voedselproductie. Dat onderzoek geeft alleen geen volledig beeld van de provinciale situatie wat betreft lokale consumptie.

In 2021 is de monitor korte ketens (WUR, 2021) gepubliceerd die is gebaseerd op de jaarlijkse landbouwtelling, en het rapport Korteketenproducten in Nederland (WUR, 2021). Uit het eerste onderzoek kwam naar voren dat bijna 14,3% van de agrarische bedrijven in Utrecht, in totaal 334 bedrijven, (een deel van hun) producten afzet via een korte keten. Oftewel via geen of één schakel tussen de producent en de consument. Hiermee is de aanbodzijde van korte keten producten in beeld gebracht, maar de vraag bleef in hoeverre er ook lokaal voedsel geconsumeerd wordt in de provincie. Met de gebruikte definitie kunnen in potentie producten ook ver buiten de provincie van Utrecht afgezet worden, waardoor moeilijk te herleiden is naar wat echt in de provincie zelf gegeten wordt. Het rapport Korteketenproducten in Nederland geeft een schatting van het landelijk percentage van consumptie van lokaal voedsel. Op basis van de inzichten uit deze eerdere onderzoeken was aanvullend onderzoek dan ook gewenst om meer inzicht te krijgen in de Utrechtse situatie. De insteek van het onderzoek is om te kunnen monitoren wat de voortgang en verschuivingen zijn wat betreft het percentage consumptie lokaal voedsel binnen de provincie zelf.

- **Korte Keten Onderzoek Wageningen Economic Research**

Vanuit de Voedselagenda is door Wageningen Economic Research onderzoek uitgevoerd naar het huidige aanbod en de huidige vraag naar lokale producten in de provincie Utrecht.

Uitkomsten onderzoek

Uit het onderzoek komt naar voren dat de omzet van voedsel in de provincie Utrecht ongeveer 8% van de omzet van Nederland bedraagt: 4,7 miljard euro. Hiervan is naar schatting ongeveer 3% uit de korte keten afkomstig, wat neerkomt op ongeveer 143 miljoen euro vanuit retail- en foodserviceperspectief en 24 miljoen euro vanuit primair ondernemersperspectief met een consumentenwaarde van ongeveer 119 miljoen euro. Gebaseerd op de typering van de afzetkanalen in de provincie wordt de vraag naar lokale producten bijgesteld naar 3% als schatting. Dus onder het landelijk gemiddelde van 3 à 4% van het rapport Korteketenproducten in Nederland (WUR, 2021). Deze bijstelling naar 3% heeft plaatsgevonden door de typering van de afzetkanalen en de voedselbedrijven in de provincie. Provincie Utrecht heeft relatief weinig verblijfsrecreatie, vooral grote supermarkten en relatief veel supermarkten met franchise en in de categorie eten veel fastfood.

Uit dit onderzoek blijkt dat het aanbod van korte keten producten uit de provincie Utrecht relatief eenzijdig is. Het zijn veel aanbieders van zuivelproducten, fruit, eieren en rundvlees. De bedrijven die actief zijn in de korte keten zijn vaker al verbrede bedrijven, de leeftijdscategorie 46 tot 55 jaar is daarbij ondervertegenwoordigd en het zijn minder vaak grote bedrijven. Van het aandeel korte keten-omzet vanuit de agrarische ondernemers is ongeveer 51% afkomstig uit de melkveehouderij, gevolgd door de fruitteelt (bijna 20%) en de leghennenhouderij (11%).

Aanbevelingen uit onderzoek

In het rapport zijn op pagina 28 een aantal aanbevelingen omschreven om het marktaandeel korte keten producten te verhogen. Aan een aantal van de bovenstaande aanbevelingen wordt in het Uitvoeringsprogramma 2022 van de Voedselagenda uitvoering gegeven door:

- het faciliteren uitwisseling tussen initiatiefnemers in de korte keten en voedselinitiatieven;
- knelpunten en barrières te signaleren en te onderzoeken;
- scholing en kennisoverdracht mogelijk te maken.

Bij het opstellen van Uitvoeringsprogramma 2023 van de Voedselagenda wordt afgestemd in hoeverre deze aanbevelingen opgevolgd kunnen worden.

- **Monitoring consumptie lokaal voedsel**

Het onderzoek heeft geleid tot een schatting van de vraag en dus percentage van consumptie van lokaal voedsel. Aangezien het voornamelijk een schatting betreft en niet een absolute waarde is, is het streven om een dergelijk onderzoek van percentage lokaal voedsel ten minste te herhalen in 2030. Op het moment dat er voortschrijdende inzichten zijn wat betreft de gebruikte methodiek, en/of opvallende verschuivingen zijn in het eetpatroon van Nederlandse consumenten, is het wellicht zinvol om het onderzoek in bijvoorbeeld 2025 al uit te laten voeren. Er is

ook aandacht voor monitoring consumptie lokaal voedsel binnen de nog op te zetten Nationale Samenwerking Korte Keten. Dit betreft een nationale samenwerking op het thema korte ketens tussen negen provincies en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Provincie Utrecht heeft de intentie uitgesproken om hierbij ook aan te sluiten.

- **Amendement 36: Help boeren hun producten aan de man te brengen**

In de Voortgangsrapportage 2021 en het Uitvoeringsprogramma 2022 is omschreven wat de stand van zaken is wat betreft de moties en amendementen, die zijn aanvaard in de Provinciale Staten vergadering van 14 april 2021. Hier is een korte omschrijving gegeven over hoe er binnen de Voedselagenda uitvoering is gegeven aan Amendement 36: Help boeren hun producten aan de man te brengen.

Korte omschrijving en uitvoering amendement 36:

“Er wordt op vele plekken voedsel aangeboden (supermarkten, restaurants, schoolkantines, bedrijfsrestaurants, boerderijwinkels en ziekenhuizen). Wij willen als provincie agrariërs die hun producten af willen zetten in de regio helpen om de weg te vinden naar deze afzetkanalen. Hiervoor is het belangrijk dat er een beeld is van kansen en uitdagingen per afzetkanaal. De lopende pilot Lokaal Voedsel Utrecht van LEADER besteedt hier aandacht aan. De pilot loopt tot en met begin 2022. Parallel aan het project Lokaal Voedsel Utrecht zullen wij mogelijke afzetkanalen voor lokaal voedsel inventariseren. De Voedselagenda is voornemens om op de resultaten van de pilot en de resultaten van de inventarisatie voort te bouwen. In de jaarlijkse voortgangsrapportage van het uitvoeringsprogramma zal onder meer hier aandacht aan worden besteed.”

Het samenwerkingsproject LEADER – Lokaal Voedsel Utrecht is inmiddels afgerond. Hierbinnen zijn mogelijke afzetkanalen en afnemers geïnventariseerd voor lokaal voedsel, en zijn factsheets met kansen en knelpunten opgeleverd voor retail, zorg en horeca. Het eindrapport van Lokaal Voedsel Utrecht met deze bevindingen is te raadplegen via de site van Lokaal Voedsel Utrecht: Lokaal Voedsel Utrecht (lokaalvoedsel-utrecht.nu). Met het samenwerkingsproject LEADER – Lokaal Voedsel Utrecht en het hierbij aangeboden Korte Keten onderzoek, is er vanuit de Voedselagenda uitvoering gegeven aan amendement A36.

- **Concrete vraag**

De Provinciale Staten wordt gevraagd kennis te nemen van rapport Omvang vraag en aanbod lokale producten in de provincie Utrecht.

Vervolprocedure / voortgang:

In 2023 wordt een voortgangsrapportage met Provinciale Staten gedeeld. Eind 2023 zal een evaluatie worden opgemaakt.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen